

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Tutkimuskohde	Mynämäki (Mietoinen) Saaren kartano
Tutkimuksen aihe	Kartanoarkeologinen inventointi ja koetutkimukset
Kohteen ajoitus	1200-1800 -luku
Peruskartta	104402
Yhtenäiskoordinaatit	6735355, 3218726
Maanomistaja	Koneen säätiö
Tutkimuslaitos	Turun yliopisto, arkeologia, SuVi-projekti
Kaivauksenjohtaja	FT Kari Uotila
Kenttätyöaika	1.4.-30.11.2007
Tutkitun alueen laajuus	kaivaus n. 30 neliötä/ inventoitu alue n. 20 ha
Tutkimusten kustantaja	Koneen säätiö
Tutkimuskustannukset	11 000 €
Löydöt	-
Löytöjen talletuspaikka	-
Mustavalkonegatiivit	-
Aikaisemmat tutkimukset ja tarkastuskäynnit sekä raportit	-
Aikaisemmat löydöt	-
Kaivauskertomuksen sivumäärä	
Liitteet	- Karttaluettelo ja kartat
Alkuperäisen kaivauskertomuksen säilytyspaikka	Museovirasto, rakennushistorian osasto, Helsinki

Mietoisten Saaren kartanon sijainti yleiskartalla. (Maanmittaushallituksen karttapohja).

Tiivistelmä

Mietoisten (Mynämäen) Saaren kartanon arkeologiset koetutkimukset ja rakennusarkeologiset tutkimukset v. 2007.

Mietoisten (nyk Mynämäen kunnassa) Saaren kartano siirtyi v. 2006 Koneen säätiölle. Yksi osa laajempaa tutkimushanketta oli kartanon alueen vanhimman historian ja arkeologisen tutkimustilanteen selvitys ja alueella tehtävät pienimuotoiset koekaivaukset.

Vuonna 2007 inventoitiin pääosa kartanoalueesta ja pihapiirin eteläpuolella olevalle ns. Muurimäen alueelle tehtiin ensimmäinen koekaivaus. Koekaivausalueella (4x 8 m) ei ollut yhtään ajoittavia esinelöytöjä mutta esiin saatiin selvä hiekkamaan päälle ladottu ja osin muurattu kivi ja tiilirakenne, jossa rakenteessa oli myös savisekoitteista laastia. Tämän hetkisen käsityksen mukaan rakennuskokonaisuus (n. 35 x 8-10 m) ajoittuisi aikaisintaan 1600-1700 -luvulle.

Kartanon päärakennuksen kellarikerroksen tutkimuksissa voitiin alustavasti todeta ainakin kaksi rakennusvaihetta, joista nuorempi ajoittunee 1600-1700-luvulle. Päärakennuksen pohjoispuolelta havaittiin 1800-luvulla rakennettu ja 1900-luvulla purettu kellari ja talouspihalla navetan pohjoispuolelta havaittiin 1800-luvulla rakennetun suurikokoisen kivirakenteen seinäosat.

SISÄLLYSLUETTELO

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

PERUSKARTTAKOPIO

TIIVISTELMÄ

Johdanto	1
1. Päärakennuksen kellarikerros	1
2. Päärakennuksen ympäristö	3
2.1. Päärakennuksen pohjoispuoleinen kivikellari	3
2.2. Päärakennuksen eteläinen pihapiiri ja puisto	3
3. Talouspihan koillispuoleinen rakennuksen perustus	3
4. Muurimäen alue	4
4.1. Läntinen rakennusryhmä	4
4.1. 1. Kaivausalue 701	4
4.2. Kivikellari	5
4.3. Pohjoinen kivirivi	5
4.4. Eteläinen rakennusryhmä	5
4.5. Muut rakennusryhmät	6
5. Yhteenveto	6

LIITTEET: Liite 1. Karttaluettelo

Mietoisten (Mynämäen) Saaren kartano -
arkeologiset koetutkimukset ja rakennusarkeologiset tutkimukset v. 2007.

FT Kari Uotila
Turun yliopisto / arkeologia
SuVi-projekti

Johdanto

Mietoisten (nyk. Mynämäen kunnassa) Saaren kartano siirtyi v. 2006 Koneen säätiölle. Tuolloin käynnistettiin laajempi kartanon historiaan keskittynyt tutkimushanke, jonka yksi osa on kartanon alueen vanhimman historian ja arkeologisen tutkimustilanteen selvitys ja alueella tehtävät pienimuotoiset koekaivaukset. Kartanon historiaa ja erityisesti varhaisvaiheita on käsitelty useissa erilaisissa kartanohistoriallisissa tutkimuksissa, mutta varsinaisia arkeologisia tutkimuksia ei kartanon pihapiirissä ole aikaisemmin tehty. Tutkimuksellisesti erityinen mielenkiinto on kohdistunut sekä nykyisen päärakennuksen kellarikerrokseen että pihapiirin eteläpuolella olevaan ns. muurimäen alueeseen, jossa on suurikokoisen ajoittamattoman rakennuksen perustuksia havaittavissa.

Vuonna 2007 inventoitiin pääosa kartanoalueesta ja pihapiirin eteläpuolella olevalle ns. muurimäen alueelle tehtiin ensimmäinen koekaivaus. Koekaivausalueella (4x 8 m) ei ollut yhtään ajoittavia esinelöytöjä mutta esiin saatiin selvä hiekkamaan päälle ladottu ja osin muurattu kivi ja tiilirakenne, jossa rakenteessa oli myös savisekoitteista laastia. Kartanon päärakennuksen kellarikerroksen tutkimuksissa voitiin alustavasti todeta ainakin kaksi rakennusvaihetta, joista nuorempi ajoittunee 1600-1700-luvulle. Päärakennuksen pohjoispuolelta havaittiin 1800-luvulla rakennettu ja 1900-luvulla purettu kellari ja talouspihalla navetan pohjoispuolelta havaittiin 1800-luvulla rakennetun suurikokoisen kivirakenteen seinäosat.

Inventointitutkimuksissa koko alue kuvattiin matalalta ilmasta (lentokorkeus n. 30 m) useaan kertaan v. 2007 kuluessa ja havaitut rakenteiden pohjat mitattiin joko takymetrillä tai GPS:llä (parin metrin tarkkuudella). Kartanon kaakkoispuolella olevalla mäellä olevaa kolmiomittauspistettä ja sen tukipistettä käytettiin tutkimusten peruspisteinä. Inventoinnissa esiin tulleet rakenteet on piirretty karttaan nro 1 ja numeroitu kartanon pihapiiristä käsin kohti muurimäen rakenteita. Numerointi on alustava ja voi muuttua tulevien vuosien tutkimuksissa.

Tutkimuksissa oli mukana keväällä 2007 TY:n ja SeAMK:n alan opiskelijoita ja kesällä muurimäen kaivauksiin osallistui arkeologian harrastajia allekirjoittaneen johdolla. Muurimäen alueen kaivauksiin osallistui myös Museoviraston hoitoyksikön ryhmä tutkija Teija Tiitisen ohjauksessa. Kaikkiaan v. 2007 tutkimuksiin osallistui n. 35 henkilöä, osa useampana päivänä. Lisäksi hoitotyöhön osallistui yhdeksän pässin ryhmä koko kesän ja alkusyksyn ajan. Marraskuussa kivirakenteet katettiin (2 katettua rakennusta) Muuritutkimus ky:n puolesta vastuuhenkilöinä rkm Jari Venhe ja Keijo Korpela.

Muurimäen kaivausten osalta noudatettiin normaaleja hist. ajan arkeologian kerrosjärjestysdokumentointia ja kaikki maa-aines seulottiin 5 mm:n kuivaseulalla. Kaivausalueelta ei saatu esiin muita kuin selvästi moderneja metallivanteita ja muita paikalle aivan viime vuosina tuotuja esineiden osia. Tämän vuoksi ei vielä v. 2007 tullut mitään luetteloitavaa esineistöä. Esiin tullut kiviladelmä dokumentointiin takymetrimittauksin ja kuvattiin pääosin digikameralla.

1. Päärakennuksen kellarikerros

Päärakennuksen kellarikerros on ulkopuolelta ilmeisesti useaan otteeseen slammattu peittoon. Kivijalan nykyiselle normaalista poikkeavalle ulkoasulle näyttäisi olevan valokuvien perusteella jo vanhat

perinteet joskin kivijalan hyvin kova betonipintainen slammaus voi olla rakenteiden kannalta hankala. On kuitenkin todettava että kellarikerroksessa ei ole sellaisia selviä rakenteellisia ongelmia joiden voisi varmuudella sanoa johtuvan liian kovasta seinän ulkopinnasta.

Päärakennuksen kellarikerroksen edusta päärakennuksen ympärillä saattaa olla suurelta osin sekoittunut ja esimerkiksi rakennuksen itäpuolelta on johdettu kellarikerrokseen laaja putkisto, joka on tuotu sinne seinärakenteet puhkaisemalla ja kellarien betonilattia kaivamalla auki. Samoin pääsisäänkäynnin länsipuolella on ilmeisesti laaja putkikaivanto tuotu suoraan kellarin 02 eteläseinän läpi. Kellarikerroksen länsipään kellariin (kellari 02) on sijoitettu suurkokoinen öljypoltin ja siihen liittyvät öljysäiliöt ja lämpöputket ja muut viennit on tehty osin holvin läpi yläkertaan. Öljyn polton ei voi suoraan todeta rapauttaneen rakenteita, joskin paikoin tiiliseinissä on rapautumisen merkkejä.

Kellarikerroksessa voi ajatella olevan alkuperäisen pohjakaavan perusteella portaikon (halssi) lisäksi neljä kellaria, joista kellari 01 on keskellä kerrosta oleva kivi- ja tiilirakenteinen ja tiilistä ristiholvattu huonetila, josta on kulku kaikkiin muihin kellareihin. Kellareiden 01 ja 03 välissä olevassa kapeassa tiiliseinässä on kellarin 01 puolella pienikokoinen tiilikomero, jossa on katteena kaksi kapeaa lautaa. Niiden osalta on suunniteltu puiden mahdollista luonnontieteellistä ajoitusta.

Kellarissa 02 (rakennuksen länsipäässä) on edellä mainittu suurikokoinen öljykattila, jonka vuoksi tilan rakenteet ovat vaikeammin tulkittavissa. Samoin huoneen seinät ja osin holvi on peitetty paksulla laastipinnalla. Kellarin eteläosassa on laaja neliömäinen muuraus, joka voi olla alkujaan kellariin johtanut portaikko (ennen nykyistä halssia). Kellarin holvaus on kahteen osaan jaettu tynnyriholvaus, joka on nykyisin jaettu vielä modernilla tiilisellä väliseinällä, jolloin seinän toisella puolella on lämmityslaitteen säiliöt.

Kellari 03 on kerroksen keskiosassa oleva kivi- ja tiilirakenteinen ja tiilistä ristiholvattu lähes neliönmuotoinen kellari, jossa on tehty muita kellareita vähemmän suuria muutostöitä viime vuosina. Kellarin pohjoisseinässä on suurikokoinen ikkuna-aukko joka avautuu päärakennuksen pohjoispuolelle. Kellarissa olevan nykyisen ristiholvauksen lähtökohdassa on merkkejä siitä, että alkujaan holvaus on saattanut olla eri nousukulmassa mutta kuitenkin ristiholvattu jo alkujaan.

Kellari 04 rakennuksen itäosassa on kiviseinäinen ja tiilistä tynnyriholvattu kellari, jonka keskellä on suurikokoinen luonnonkivi- ja tiilirakenne ilmeisesti päärakennuksen kassakaapin kohdalla. Sidetiiliholvaus on poikkeuksellisesti melko lailla aaltoileva sillä yleensä sidetiiliholvi on hyvin muodossaan. Holvissa (erityisesti pohjoispäässä) on paikoin holvissa halkeamia joista mikään ei ole kovin tuoreen oloinen. Päätyseinissä on mahdollisesti kaksi rakennusvaihetta, sillä aivan ylimpänä rakenteessa on n. 10-15 cm:n levyinen vyöhyke, jossa kivrakenne on epämääräisempi ja vaikuttaa pintalaastin takana ehkä myöhemmältä rakenteelta. Tämä tarkoittaisi sitä, että koko holvaus olisi jossakin vaiheessa uusittu kellarin osalta.

Kellarikerroksessa tehtiin v. 2007 lähinnä tutkimuksien pohjaksi takymetrimittaukset ja kellarin 04 seinä dokumentoitiin fotogrammetrisesti. Kellarikerrosta kattavaa betonilattiaa ei ainakaan tässä vaiheessa avattu vaikkakin kellarin 04 aikaisemman kaivannon perusteella voi ajatella kellarissa olevan mahdollisesti kivilattia.

Kellarikerroksen yläpuolisten kerrosten ja erityisesti kulttuurikerrosten säilyvyys on hyvin kyseenalainen koska päärakennuksen ensimmäisen kerroksen lattiarakenteet on uusittu 1900-luvulla betonilattialla, jonka rakentamisen yhteydessä on ehkä tuhottu alemmat täyttö- ja maakerrokset.

Yhteenveto

Koko kellarikerroksen osalta on havaittavissa piirteitä (erityisesti kellareissa 01 ja 03) siitä, että kellarikerroksen holvausta on laajamittaisesti korjattu jossakin vaiheessa - todennäköisesti 1600-1700 -luvulla. Tuolloin matalammat holvit olisi korvattu nykyisillä korkeilla ristiholveilla (ainakin kellareissa 02 ja 03). Osat kellarikerroksen rakenteista voivat ajoittua jo keskiajalle tai 1500-luvulle mutta tarkempi ajoitus selviää vasta jatkotutkimuksissa vuonna 2008.

2. Päärakennuksen ympäristö

2.1. Päärakennuksen pohjoispuoleinen kivikellari

Päärakennuksen pohjoispuolella olevan syreeniaitauksen ulkopuolella lähes maarajassa on lakiosaltaan sorrutettu luonnonkivikellari (kellari 1 / Kartta nro 1). Kellarin seinäosat ovat päälle kertyneen tai tuodun maa-aineksen peitossa, joten kellarin tarkkaa mittaa tai muotoa on vaikea havaita. Sorrutettu (lähteiden mukaan 1950-60 -luvulla) holviosa on rakennettu suurikokoisista talonpoikaiskivenhakuulla valmistetuista kivistä (lyhyet tasaväliset porausreiät suorakaiteen muotoisissa pitkissä ja suurissa lunnonkivissä) joka viittaa kellarin ajoitukseen 1800-luvun toiselle puoliskolle. Ilmeisesti kellarissa on holviosaa jäljellä molemmilla seinillä n. 1-2 m jonka takana on ainakin näkyviltä osiltaan hyväkuntoinen luonnonkivimuuraus. Kellarin alkuperäistä korkeutta ei tässä vaiheessa varmuudella voi arvioida mutta ehkä n. 2-2.5 m.

Kellarin oviaukko on mahdollisesti rakenteen länsiosassa, jossa on aivan nurmen pinnassa havaittavissa todennäköisen oviaukon kaarta. Tämä tarkoittaisi sitä, että maasto kellarin ympäristössä on merkittävästi korkeammalla kuin kellarin käyttöaikana (oviaukon korkeuden voisi ajatella olevan vähintään 1.5-1.8 m).

Kellari voidaan sekä kirjallisten lähteiden että rakenteiden perusteella ajoittaa 1800-luvun toiselle puoliskolle ja sen holvin purkutyö on tehty n. 40-50 vuotta sitten. Suurista talonpoikaiskivenhakuulla valmistetuista kiviholveista on vain harvoja tietoja, sillä yleensä näiden suurikokoisten kivien avulla on tehty kellareiden seinäosat holviosien ollessa kevyemmästä rakennusmateriaalista.

2.2. Päärakennuksen eteläinen pihapiiri ja puisto

Päärakennuksen eteläinen piha-alue on alueen suunnittelukartta-aineistojen perusteella monin osin kaivettu erilaisissa putki etc.. töissä kuluneiden vuosien aikana. Näitä kaivauksia ei ole arkeologisesti valvottu, joten tietoa esim. kulttuurikerrosten paksuudesta ei ole. Pihapiiri on kartta-aineiston perusteella uudistunut useaan otteeseen vuosisatojen kuluessa. Maastosta voidaan havaita joitakin selviä rakenteellisia linjauksia, kuten itäisen siipirakennuksen eteläpuolella oleva mahdollinen kulku-ura ja sitä reunastava rakennuksen linjaus.

3. Talouspihan koillispuoleinen rakennuksen perustus (Vääränkoijunmäki)

Kartanon talouspihan koillispuolella navettarakennuksesta pohjoiseen on kooltaan n. 10 x 6 m ja lähes 2 m korkea kivirakenne, joka on todennäköisesti jonkin suurikokoisen talousrakennuksen pohjaosa. (Kellari 2 / Kartta nro 1) Rakenteessa olevat luonnonkivet on ilmeisesti ladottu viistoon kaivettua hiekka-savimaata vasten ja ne ovat pääosin ilman laastia myös nykyisen humusmaan alapuoliselta tasolta. Rakenteen seinäosa on epäsäännöllinen, erityisesti eteläseinässä on joko myöhempää siirtymistä tai sitten rakenne on jo alkujaan tehty hyvin kaarevaksi.

Rakenteen päällä ja ympärillä kasvaa runsaasti nuorta puustoa (esim haapaa) ja puun juuret ovat joko

rikkoneet tai rikkomassa jo muutoinkin heikkolaatuista rakennetta. Pohjoisseinässä on laaja sortuma-alue, jonka kivit ovat huonetilan pohjalla. Rakenteen yläreunalla on maastoon lahonneena ilmeisesti rakennuksen ylemmän hirsiosan puurakenteita ja niitä oli myös rikkoutuneena kohti itää avautuvan oviaukon päällä.

Ilmeisesti rakennus on kaivettu luontaiseen rinteeseen niin että kohti itää (peltoaukeaa) on avautunut rakennuksen korkeampi seinäosa ja oviaukko. Oviaukon pielissä on käytetty talonpoikaiskivenhakuulla työstettyjä kiviä ja ne näyttäisivät olevan osa alkuperäistä rakennetta. Oviaukon alueella on selvästi betonimuurauksella tehty tiilinen ovikarmi, joka voisi ajoittua 1900-luvulle itse rakennuksen ajoittuessa sekä rakenteiden että kartta-aineiston perusteella todennäköisesti 1800-luvun toiselle puoliskolle. Rakennuksen käyttötarkoitus on vielä avoin kysymys.

Rakennuksen pohjoispuolella n. 2 m päässä laajan puustoalueen keskellä on maapainanne, joka lienee ollut aikaisemmin jonkin rakennuksen tai kellarin perustus. Sitä ei raivattu esiin v. 2007 tutkimuksissa koska kuopanteen päällä kasvoi useita suurikokoisia kolovaiheessa olevia lehtipuita.

4. Muurimäen alue

Muumimäen alueeksi kutsutaan pihapiirin eteläpuolella olevaa laajaa mäki - ja niittyaluetta, joka voidaan maantieteellisesti jakaa kolmeen osaan. Pohjoisimpina lähinnä varsinaisen kartanon pihapiiriä on loivasti kohti länttä laskeva niittymäinen ja kosteikkoinen kivikkoalue (osa ollut vanhimpien karttojen mukaan viljelyssä) ja alueella on kolmen rakennuksen kivijalkoja (kiviperustukset 3, 4 ja 5 / Kartta nro 1). Nämä liittyvät kartanon talouspihaan joka on ollut alueella 1700-1800 -luvulla.

Alueen keskiosan muodostaa muuta aluetta korkeammalle kohoava kallioisempi mäki, jolla on ainakin yksi laajempi rikkonainen kivikehä tai ladelma-alue (kiviperustus 6 / kartta nro 1), jonka voisi ajatella liittyvän paikalla 1600-1700 -luvulla sijainneeseen tuulimyllyyn. Keskiosan länsireunassa on jyrkkäreunainen kalliorintamus ja sen juurella runsaasti suurikokoisia luonnonkiviä. Joko kyseessä on luontainen rantakivikko tai sitten kyseessä on rakentamiskivien lohkominen joka on jäänyt jostakin syystä kesken (Kivilatomus 7 / Kartta nro 1).

4.1. Läntinen rakennusryhmä

Eteläosassa alue laskeutuu loivasti kohti etelää ja länttä. Aivan alueen lounaiskulmassa on ns. muurimäen rakennusjäännös. Siihen näyttää liittyvän ainakin kolme rakennusosaa. Eteläisimpänä on n. 35 m pitkä ja ulkomitoiltaan n. 10 m leveä rakennuksen perustus, jossa lännen puoleisen seinämyksen leveys on n. 3-4 m ja idän puolella n. 2.5-3 m ja ns. "huonetilan koko on n. 4-5 m. Lisäksi aivan etelässä on idän puolella mahdollinen kiviperustainen lisä - tai laajennusosa. Aivan eteläosan rakenteiden tulkintaa vaikeuttaa se, että alueen sivuitse kulkevaa peltotietä rakennettaessa on alueen kiviä siirretty syrjään. Rakenteen kokonaispinta-ala on n. 350-400 neliötä. Rakenteen keskiosassa on länsimuurissa yksi oviaukoksi tai ainakin syvennykseksi tulkittavissa oleva osa. (Rakennuksen perustus 12 / Kartta nro 1 ja kartta 2).

Rakenteen korkeus on läntisen vallin osalta 5.80-6.70 (nousee kohti pohjoista muun maaston tavoin), itäisen vallin osalta 6.20-6.50 ja "huonetilan" osalta 5.50-6.03. Huonetera on erotettavissa koko rakenteen osalta joskin eteläosassa korkeusero on n. 40-70 cm, keskiosassa 30-50 cm ja pohjoisosassa 50-70 cm.

4.1. 1. Kaivausalue 701

Toukokuussa 2007 avattiin varsinaisen rakennuskokonaisuuden pohjoisosaa lähelle kellarirakennetta

kaikkiaan 4 x 8 m kokoinen kaivausalue 701 (vuoden 2007 alue nro 1) jota kaivauksen kuluessa pienennettiin 3 x 6 m alueeksi. Kaivausalueen korkeus raunion itäpuolella "pihan" puolella on 6.75, itäisen vallin päällä 6.50-6.60 ja huoneen puolella 6.20-6.50 maan noustessa pohjoista kohden (kellarin suuntaan). Kaivausvaiheessa alueelle ei vielä oltu siirretty kiintopistettä joten kaivausalue oli ruudutettu rakennuksen suuntaisesti kaakko-luode suuntaan. Vuoden 2008 kaivauksissa aluetta laajennetaan ja samalla siirretään kaivausrudusto koordinaatiston suuntaiseksi.

Kaivausalue tehtiin kiviladelman itäisen seinämyksen kohdalla niin että kaivausalue ulottui rakennuksen "pihan" puolelta seinärakenteen yli "huonetilan" puoleen väliin saakka. Kaivausalue raivattiin pintakasvillisuudesta myös lähtisen vallin päältä mutta sitä ei ehditty kaivaa v. 2007.

Pintanurmen paksuus alueella oli n. 5-10 cm ja myös se seulottiin kuivaseulalla. (Kartta nro 3.) Pihan puolella pintanurmen alla oli tiilimurskan sekainen multamaakerros, jonka paksuus oli 5-15cm ja sen alta tuli loivasti kohti länttä laskeva likainen hiekkakerros, joka tulkittiin luontaiseksi kerrokseksi. Kerros ulottui selvästi esiin tulleen seinärakenteen kivien alle. (Kartta nro 4.)

Seinärakenteesta oli pintanurmen päällä esillä muutamia luonnonkiviä, jotka laajenevia suuremmiksi pintanurmen alla. Samoin kiviä tuli esiin lisää ja kivien välissä oli tiilien palasia ja paikoin kivien välissä selvästi asetettuna savilaastia, jossa oli nokareina kalkkilaastia ja muita sekoiteaineita. Laastin koostumus oli hyvin hauras ja sen voi ajatella murentuneen hyvin suurelta osin jo ohuen pintanurmen alla vuosisatojen kuluessa.

"Huonetilan" puolella pintanurmi laskeutui muuta rakennetta alemmalle tasolle ja sama matalampi vaikutelma vahvistui pintanurmen alla (pihan puolella 6.20-6.30 ja huoneen puolella 5.86 - 5.99). Alueen maakerrokset voitiin jakaa kahteen osaan niin, että eteläisessä osassa oli 5-10 cm paksuinen tumma mulmakerros (kartta nro 3) ja sen alla luontainen hiekkakerros, joka laskeutui loivasti kohti länttä. Pohjoisosassa alueella oli muutamia suuria kiviä mahdollisesti rakenteen osana ja niiden ympäristössä tiilimurskan sekaista hiekkamaata. Tätä osaa ei kaivettu kokonaan pohjaan vielä v. 2007 kaivauksissa.

Yhteenveto

V. 2007 koekaivauksissa (kaivausalueen koko n. 25-30 neliötä) poistettiin kaikkiaan maata n. arkeologisesti tutkimalla 4-5 kuutiota. Esiin saatiin selvä kiviseinän pohjaosa ja siihen liittynyt laasti- ja tiilimuuraus. Tämä yhdessä muualta rakenteesta tehtyjen havaintojen perusteella vahvisti sen tiedon että kyseessä on selvästikin rakennuksen perustus - ei esim. peltoraunio tai jokin muu määrittelemätön kivirakenne. Rakennuksen seinän leveys (n. 2.5-4 m) on huomiota herättävän suuri ja "huonetilankin" leveys on n. 5-6 m. Viitteitä väliseinistä ei raunion nykytilanteessa voi havaita. Selvästikin nyt esiin saatiin rakenteen alin kivikerta ja osittain rakennuksen käyttöaikaan liittyneitä maakerroksia. Löytöaineiston puuttuessa maakerroksia ei voitu vielä ajoittaa. Rakennusmateriaalin (esim. savisekoitteinen laasti ja tiilien heikko polttolaatu) perusteella kivirakennuksen esiin kaivettu osa voisi olla lähinnä 1600-1700 -luvulta, mutta kyseessä on vasta ensimmäinen alustava tulkinta.

4.2. Kivikellari

Kiviperusteisen rakennuksen pohjoispäässä maakumpareeseen kaivettuna on kiviseinäisen kellarin osia jäljellä (pituus n. 5.8 ja leveys 2.8 m) . Raunion seinät on rakennettu viistoon kaivetun maa-aineksen (savi-hiekka) päälle suurelta osin ilman laastia. Tiiltä näyttäisi olevan ainoastaan rakenteen yläosissa, jossa ne ovat nopeasti rapautumassa pois. Rakenteellisesti kellari on hyvin monilta osiltaan samankaltainen kuin talouspihan koillisosassa oleva huomattavasti suurempi kiviperustus. Myös muurimäen tapauksessa on selvää, ettei kellaria ole koskaan holvattu. Kellariin johtava oviaukko osittain säilyneine pielineen on kohti itää. Kellaria ei tutkittu arkeologisesti v. 2007 vaan se vain

suojattiin katoksella marraskuussa 2007. (Kivikellari 11 / Kartta nro 1.)

4.3. Pohjoinen kivirivi

Kellarikumpareen jatkeena pohjoisen suunnalla on varmuudella yksi suurista kivistä tehty kivirivi, joka ulottuu n. 23 m kellarin pohjoispuolelle. Alueella oleva kasvillisuus poikkeaa muusta alueen kasvillisuudesta pitkäkasvuisen heinikon vuoksi, mutta sen alkuperäistä merkitystä ei vielä v. 2007 tutkimuksissa pystytty selvittämään. Kivirivi näyttää olevan yksinään ilman rakenteellista vastakappaletta esim. idän puolella rinteessä mutta tutkimukset ovat siltä osin vielä kesken. Paikoin kivirivin vierellä on muutamia mahdollisesti pellosta nostettuja kiviä. (Kivirivi 10 / kartta nro 1.)

4.4. Eteläinen rakennusryhmä

Toinen pahemmin rikkoutunut ja tulkinnallisempi rakennusjäännös sijaitsee edellisen itäpuolella aivan kumpareen ja pellon rajassa. (Kiviperustus 13 / Kartta nro 1) Alueella on tällä hetkellä laaja pensaikko ja sen vuoksi sen tutkimus on vielä kesken. Kaikkiaan muurimäen eteläpäässä on rakennuskokonaisuus, jonka pituus on n. 70-80 m ja leveys paikoin 10-12 m. Jos siihen voidaan liittää toinen rakennusryhmä niin kyseessä näyttäisi olevan L-muotoinen laaja rakennuskokonaisuus.

4.5. Muut rakennusryhmät

Varsinaisen rakennuskokonaisuuden lisäksi alueelta voidaan hahmottaa ainakin yhden kellaripohjaisen rakennuksen jäännökset (kiviperustus 9 / Kartta nro 1). Toinen rakennuksen pohja on lähes suorakaiteen muotoinen pienikokoisen talon pohja alueen koillisosassa (perustus 8 / Kartta nro 1). Alueen kasvillisuudessa (ja esim. puiden juurakoissa) voi ehkä nähdä merkkejä siitä, että alueelta olisi ehkä poistettu/vaihdettu laajastikin maamassoja aivan viime vuosikymmeninä. Alueella on myös esim. Maastossa havaittavissa muovia ja muuta aivan modernia maantäyttömassaa.

5. Yhteenveto

Muurimäen rakennusryhmän käyttötarkoitus on ollut arvoitus jo sadan vuoden ajan ja sen on ajateltu olleen esim. vanhimman (keskiaikainen) Saaren kartanon rakennusosia. Vanhimman kartta-aineiston perusteella joitakin talousrakennuksia tai niiden perustuksia on alueelle merkitty ainakin 1700-luvun kartoissa. V. 2007 kaivausten ja tutkimusten perusteella esillä olevat rakenteet voisivat liittyä paremminkin 1600-1700 -luvun kartanon toimintaan kuin keskiaikaan. Tutkimukset jatkuvat vuonna 2008.

Kartanon pihapiirissä ja muurimäen alueella tehtiin laaja maastoinventointi jonka perusteella voidaan melko hyvin sijoittaa paikalleen 1600-1800 -luvun karttojen (analyysi FM Jyrki Lehtinen) aineisto. Samoin alueesta tehtiin mahdollisimman tarkka maastomallimittaus mahdollisten maanalaisten rakenteiden havaitsemiseksi. Tätä kartoitusta tuettiin ilmakuvin. Maastosta inventointiin kaksi 1800-luvun toiselle puolelle ajoittuvaa kivirakennuksen perustusta.

Päärakennuksen kellarikerroksen rakennusarkeologisessa inventointitutkimuksessa (paikoin hyvinkin paksuihin moderneihin pintalaasteihin ei kajottu) voitiin havaita merkkejä siitä että ainakin kellareiden 01, 03 ja 04 (kellarikerroksen keskiosa ja itäpääty) holvirakenteissa olisi ainakin kaksi rakennusvaihetta, joista nuorempi ajoittuisi ehkä 1600-1700 -luvulle vanhemman ajoittuessa ehkä 1500-luvulle. Kellarikerroksen dokumentointia ja mittauksia jatketaan v. 2008. Erityisesti kellarin 02 öljypoltin ja siihen liittyvät säiliöt vaikeuttavat koko itäpäädyn tarkkoja mittauksia.

Vuoden 2007 tutkimukset Saaren kartanossa olivat alueen laajuuden ja monipolvisuuden vuoksi lähinnä inventointiluontoiset, jossa hahmotettiin tutkittavan kohteen eri aikatasoja ja niiden tutkimusmahdollisuuksia. Tämän lisäksi saavutettiin jo merkittäviä arkeologisia tutkimustuloksia jotka täydentyvät v. 2008 tutkimuksissa.

Kaarinassa 30.12.2007

FT Kari Uotila
Dosentti
Arkeologia
20014 Turun yliopisto

Liite 1.

Karttaluettelo: Mietoisten Saaren kartanon arkeologiset tutkimukset v. 2007.

Kartta nro 1. Yleiskartta. 1:2000. K. Uotila

(Yleiskartta kartanon mäen alueesta. Kartan pohjana v. 1994 kartoitustyö ja sen digitaalinen kartta. Kartan asemointi ja arkeologisten kohteiden mittaus dos. Kari Uotila.)

Kartta nro 2. Yleiskartta. Muurimäen alue. 1:250. K. Uotila

Kartta nro 3. Kaivausalue 701. Pinta ja vaihe 1. 1:50. K. Uotila

Kartta nro 4. Kaivausalue 701. Vaihe 2 ja pohja. 1:50. K. Uotila